

Ted Weisgal: Tanítsuk a demokratikus gyűlések szabályait!

október 24, 2015

A szerző Robert's Rules for Kids c. könyvének előszava

„Minden gyermeket, legyen akármilyen korú, emberszámba kell venni, és meg kell hallgatni.” (1)

A világ nagy részén káosz uralkodik. Mi itt a 21. században pedig pusztán nézőivé lettünk ennek a káosznak. Míg a demokrácia azt vallja, hogy az egy-egy közösség által kifejlesztett bölcsesség sokkal áldásosabb, mint az elszigetelt kis csoportok által osztott vélekedések, mégis sokan inkább úgy döntenek, hogy külső szemlélői maradnak a demokratikus folyamatoknak.

Mivel az iskolák dolgozatok és méricskélések helyszíneivé degradálódtak, sok embernek meg sem adatik, hogy demokratikus döntéshozatalban valaha is részt vegyen. Azok pedig, akik valaha részt vettek ezekben, most hallgatásra vannak kárhóztatva. Ám az Amerikai Egyesült Államok nem ilyen alapokra épült. Hanem a „Mi, a nép” elvére. Bár az Egyesült Államok alkotmányának első kiegészítése a szólás szabadságát hirdeti, az emberek már meg sem mernek mukkanni. A kritikus gondolkodást elméleti síkon megvitatják, de gyakorlatba ültetését egy iskolai tanmenet se tartalmazza.

Ez a könyv azért készült, hogy kritikus gondolkodásra ösztönözze a gyerekeket. Egy kitöltendő kérdőívet is tartalmaz, mely által a diákok megalkothatják saját iskolájuk diákönkormányzatának alapszabályait. Segít eligazodni a Robert rendszabályai-nak új, átdolgozott kiadásában. (Robert's Rule-ról részletesen lehet a közeljövőben olvasni: tani-tani)

Az Egyesült Államok alkotmányának preambuluma következőképp ad

országunk népe számára útmutatást: „Mi, az Egyesült Államok népe attól vezetve, hogy tökéletesebbé tegyük az Uniót, megvalósítsuk az igazságosságot, biztosítsuk a belső nyugalmat, gondoskodjunk a közös védelemről, előmozdítsuk a közjót, biztosítsuk a szabadság áldásait magunk és utódaink számára, meghagyjuk és bevezetjük az Amerikai Egyesült Államok jelen alkotmányát.”

Morris kormányzó, az amerikai történelem igencsak ismeretlen írója, fogalmazta meg ezeket a sorokat. Morris, és sok hozzá hasonló lángelme öntötte írásba, miért bír oly nagy fontossággal, hogy „tökéletesebbé tegyük az Uniót” (és minden szerveződést). Az alkotmány nem egy kietlen pusztaság számára íródott, hanem annak a népnek a számára, amely benépesítette azt. A preambulum volt hívatott arra buzdítani a népet, hogy szerveződjenek iskolákba, közösségekbe, melyek végigkísérik életüket bölcsőtől a sírig, valamint arra, hogy segítséget nyújtson demokratikus eljárásaik kialakításában.

Számos más kortárs gondolkodó is kifejezi a demokratikus folyamatok elsatnyulásával kapcsolatos aggodalmát. Dr. Robert Putman, a *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* (A magányos kuglizó: az amerikai közösség összeomlása és újjászületése) c. nagysikerű mű szerzője azt állítja, hogy az emberek szerveződéseik egyre szűkebb méreteket öltenek, és egyre kevesebb jelentőséggel bírnak ahhoz képest, amivel egykoron bírtak. Putman könyve a társadalmi elidegenedést veszi górcső alá, illetve azt, hogyan hat ez a folyamat a társadalom egészére. Gondolatait eképp összegzi: minthogy az emberek egyre kevesebben állnak be olyan szervezetek és csapatok kötelékébe, mint amilyenek egykor a kugli ligák is voltak, bizony „magányos kuglizóvá válnak”. Ez a jelenség pedig, meglátása szerint éket ver az emberek közé.

Egy New York-i iskola, a Brooklyn Free School (Brooklyn Szabad Iskola) arra tanítja a diákokat, hogyan vállaljanak teljes felelősséget saját tanulási folyamataik felett. Bár ez az iskola a „közvetlen demokrácia, inkluzivitás, sokszínűség és

egyenlőség” demokratikus elvei alapján működik, sosem oktatta a Robert szabályai-t. Az egykori ügyvezető igazgató, Allen Berger szavaival élve: „mi nem olvasunk róla, hanem csináljuk”. Nemrég azonban tervbe vették, hogy diákjaikat formális oktatás keretében tanítják meg a demokratikus döntéshozatal mikéntjére, hogy azt magukkal vihessék a nagybetűs Életbe is.

Ahhoz, hogy sikeres szervezetet működtethessen valaki, elengedhetetlen, hogy világos célokat állítson fel és ezeket szem előtt tartva tervezze meg szervezet életét. Az Egyesült Nemzetek Szövetségének „alkotmányá”-t, melyet a második világháború után, 1945-ben léptettek életbe, és amelyet az Egyesült Államok alkotmányának preambuluma ihletett, ezt írja:

„MI, AZ EGYESÜLT NEMZETEK NÉPEI, elhatározzuk azt, hogy

- megmentjük a jövő nemzedékét a háború borzalmaiktól, amelyek életünk folyamán kétszer zúdítottak kimondhatatlan szenvedést az emberiségre, hogy
- újból hitet teszünk az alapvető emberi jogok, az emberi személyiség méltósága és értéke, a férfiak és nők, valamint a nagy és kis nemzetek egyenjogúsága mellett, hogy
- megteremtjük azokat a feltételeket, amelyek mellett az igazságosság és a nemzetközi szerződésekből, valamint a nemzetközi jog egyéb forrásaiból eredő kötelezettségek iránti tisztelet fenntartható, hogy
- előmozdítjuk a szociális haladást és a nagyobb szabadság mellett az életfeltételek javítását és,
- hogy ebből a célból türelmet gyakorolunk és egymással jó szomszédként békességben élünk együtt, hogy
- egyesítjük erőinket a nemzetközi béke és biztonság fenntartására, hogy
- alapelvekben való megegyezés, valamint eljárási módszerek létesítése útján biztosítjuk azt, hogy
- fegyveres erő alkalmazására, ha csak közérdek nem

- kívánja, sor többé ne kerüljön és, hogy
- nemzetközi szervezet segítségével előmozdítjuk valamennyi nép gazdasági és szociális előrehaladását, hogy
 - megállapodtunk abban, hogy e célok megvalósítására erőfeszítéseinket egyesítjük.

Ennek folytán Kormányaink San Francisco városában összegyűlt, jó és kellő alakban talált meghatalmazással ellátott képviselőik útján elfogadták az Egyesült Nemzetek jelen Alapokmányát és ezáltal nemzetközi szervezetet létesítenek, amelynek Egyesült Nemzetek lesz a neve.”

Ki is vitatná az ebben megfogalmazott vágyak létjogosultságát? Persze a lényeges kérdés az: a tagállamok vajon aszerint cselekszenek-e, amit prédikálnak?

Az ENSZ számos alaposan kidolgozott szabályt fektetett le azért, hogy az alkotmányában megfogalmazott célokat megvalósítsa. Ha egy szervezet nem marad hű letett alapelveihez, annak befellegzett. Ám elkötelezettséggel és világosan megfogalmazott szabályok letétele által az emberek hegyeket képesek megmozgatni.

Azokban a szervezetekben, melyekben 1962 óta tagként vettem részt, szinte senki soha kezébe sem vette a Robert rendszabályai-t, és csak kevesek vettek részt abban a műhelymunkában is, mely arra volt hivatva, hogy megtanítsa, hogyan tudják az elméletet a lehető leghatékonyabban gyakorlatba ültetni. Azt hiszem, ez a fő oka annak, hogy – Putman szavaival élve – az emberek magányosan kugliznak.

A Robert rendszabályai eredetileg egy 1876-ban született írás. Azóta tízszer jelent meg javított kiadásban, legutóbb 2011-ben. Szervezetek a világ minden részéről használják, hogy alapszabályaikat, törvényeiket annak segítségével állítsák fel.

A legtöbben először akkor hallanak a Robert rendszabályai-ról, amikor már nyakig benne vannak egy erősen versengő környezetben. Ha ez valami tréfa lenne, akkor olyasmi lenne a lényege: lökjük be a résztvevőket a játék közepébe a szabályok legalapvetőbb ismerete nélkül. Sajnos, gyakran pont ez történik meg a valóságban: tökéletes receptje a totális kudarcnak. Nem csoda, ha ezek után már a gondolatra is a legtöbb ember gyomra összeszorul, ha arról van szó, hogy a Robert szabályai-t felhasználó csoportban kell részt vennie. Hány és hány ember kuglizik magányosan, csak mert sosem tanították meg nekik, hogyan kell a Robert rendszabályai-t értelmezni?

Hat hónappal halála előtt, 1996-ban, Carl Sagan, a neves író és filozófus a következőképp nyilatkozott a nemzeti rádió Pénteki tudományos elnevezésű betelefonálás műsorában:

Sagan: A kritikus gondolkodás egyfajta mumussá lett. Én úgy tapasztaltam, hogy minden gyerekben érintetlenül ott van a csoda iránti érzék. Vagyis, amikor óvoda vagy első osztályos gyerekeket tanítok, az osztályterem kis tudósokkal van tele, legalábbis, ha a csoda szintjén gondolkozunk. Még nem jutottak el a szkepticizmus stádiumáig. És ez így van jól, ezt később meg lehet nekik tanítani. Mire középiskolába kerülnek, vagyis korukra ez kihál belőlük: már nem tesznek fel kérdéseket.

Nem érdekli őket, tanáraik mit mondanak. Azzal vannak elfoglalva, hogy a kérdéseikhez a korukbeli gyerekek mit fognak szólni. Az agyukat kikapcsolták. A csoda iránti érzékük szinte teljesen köddé vált. Valami borzalmas dolog történik a gyerekekkel elsős és tizenkettedikes koruk között, és ezt nem lehet pusztán a pubertás számlájára írni. A tudomány iránti érdeklődést, amely még ott él az elsős diákokban, valahogy kiverik belőlük, mire tizenkettedikbe lépnek. Ez részben azért történik meg, mert vannak olyan felnőttek, akiket felzaklat, ha a fiatalok mélyre hatoló kérdéseket tesznek fel nekik, ezért szándékosan olyan válaszokat adnak, amivel elveszik a kedvüket a további kérdezéstől.

Telefonáló: Hogyan taníthatjuk meg az iskolásoknak a kritikus gondolkodást?

Sagan: Pontosan ez a probléma egyik része: hogy kis gyerekeket elkezdünk erre tanítani, és ennek folyamányaként ők elkezdik kritizálni politikai és vallási intézményeiket. Erre a hatalmon lévő emberek a fejükhöz kapnak, hogy „Ó te jó ég, mit csináltunk!”

Telefonáló: Én épp azt szeretném, hogy a hatalmon lévők legyenek ebben a projektben a tanítványok. Úgy érzem, hogy a hatalmon lévők éppen arra utaznak, hogy a kritikus gondolkodást száműzzék.

Sagan: Igen, épp azt teszik. Tudja, ha nem fejlesztjük ki magunkban a kritikus gondolkodás képességét, olyannyira, hogy az teljesen belénk ivódjon, akkor könnyen az első utunkba kerülő sarlatán áldozatává válhatunk – márpedig nagyon sok sarlatán van a világban. Rengetegféleképpen lehet hatalmat szerezni és pénzt kicsalni azoktól az emberektől, akik nem jártasak a kritikus gondolkodás tudományában. Amit ön megfogalmazott, az mindennek az alapja, de kivitelezni nehéz, mert rengeteg intézményesített akadályt gördítenek elé.

Sagan, Putmanhoz hasonlóan nem realizálta, hogy a Robert szabályai-t keresztül-kasul szövi a kritikus gondolkodás. A Robert szabályai annyira nem kapott helyet az iskolák tananyagában, hogy egyikük sem ismerte. Akad néhány középiskola, amelyik alkalmazza, pl. az Amerika Jövendő Farmerei, a Skills USA, az Amerika Egészségügyi Diákjai vagy az Amerika Üzleti Szakemberei. A fiúcserkészek egyik érdemjelvénye a Robert szabályai-nak jegyében született. Amikor ezen közösségek némelyikének versenyein bírói szerepet töltöttem be, láttam, hogyan dobják be a diákokat a küzdőtérre vagy csak nagyon kevés vagy épp semmilyen felkészítés után.

Ha a Robert rendszabályai-t már az óvodában bevezetjük, akkor ez a kalauz a versenyfolyamatokat és a szabályok mindennapi

gyakorlatba ültetését nagyban megkönnyíti, és megszabadítja a szervezeteket a rájuk nehezedő nyomástól, mely oly gyakran nehezíti létezésüket.

Putmanhoz hasonlóan, Daniel Goleman, harvardi professzor is azok közé tartozik, aki nem ismeri el a Robert szabályai-t. Az Érzelmi intelligencia c. könyvében azt írja: „Eljön a nap, amikor a közoktatás olyan lényeges kompetenciákkal fogja gazdagítani a diákokat, mint pl. a kooperáció.” De könyvében egy helyen sem utal arra, hogy a Robert szabályai a kooperáció elsajátításának lényeges eszköze lenne.

2010. november 21-én írt Itt az idő, hogy a tanítást új szintekre emeljük c. cikkében Thomas Friedman Tony Wagnert idézi, egy Harvardon tanult, pedagógiai szakértőt, a The Global Achievement Gap c. könyv szerzőjét. Wagner így fogalmaz: „Három alapvető képességre van szüksége azoknak a diákoknak, akik a tudásalapú társadalomban boldogulni szeretnének: kritikus gondolkodásra és problémamegoldó képességre, jó kommunikációs képességre, és a másokkal való összedolgozás képességére”.

Ez mind pontosan így van, csak hogy Wagner a megoldást egy „új Nemzeti Oktatási Akadémia felállításában” látja, melyet, mint írja, „katonai akadémiáinkról mintáznánk, hogy a szakma presztízsét emeljük, és támogassuk a kutatási és fejlesztési folyamatokat, mely a tanítás, tanulás és értékelés újraértelmezésének alapvető feltétele a 21. században”.

2014. február 8-án a nemzeti hírügynökség által kiadott cikkében ifjabb Ruben Navarette azt írja: „Az amerikaiak mostanában leszoktak arról, hogy többféle álláspontot is figyelembe vegyenek ... Ez egy nagyon káros folyamat, és egyenesen úton vezet a csökevényes gondolkodás, és a funkcióját veszített állampolgári lét felé. Sosem

szabadna leszoknunk arról, hogy elveinket, gondolatainkat próbának vessük alá. Most, hogy már látjuk, a folyamat elkezdődött, egy kérdés marad csupán: hogyan fordítsuk vissza?”

Sajnos sem Wagner, sem Navarette nem hozakodtak elő a megoldással. A rövidtávú válasz, úgy vélem, egy olyan tanterv és iskola, melyet a Robert szabályai alapján állítanak fel – amelyben a gyerekeket felvillanyozza a tanulás, felkészítik őket az állampolgári tevékenységekre, és ez egész életükön át segítségükre lesz a boldogulásban.

Ha ezt a kalauzt gyakorlatba ültetjük, lelkes és a tanulásban teljes valójukkal részt vevő gyerekeket kapunk.

A Robert szabályai megtagadja a kategorizálást. Kifejezetten multidiszciplináris mű. Írás, olvasás, történelem, pszichológia, filozófia, szociológia, politikatudomány, matematika, természettudomány, drámapedagógia, improvizációs technikák, belsőépítészet, testnevelés mind-mind részét képezi. Úgy az általános iskolás, mint a középiskolás korosztály élvezetét lelheti benne.

Ez lenne az a bizonyos varázsütés? Mélyedj bele, és dönts el magad!

Fordította: Miskolczi Zsuzsanna

Kapcsolódó oldalak:

- Fóti Péter: Iskolagyűlések a demokratikus iskolákban (tani-tani alternatív on-line folyóirat)
- M. Haun – T. Weisgal -L. Costa – B. Kallick: Miért eredményes a demokratikus iskola?
Fóti Péter: Valódi demokratikus intézmények az iskolákban a diákönkormányzatok helyett
Fóti Péter: A gyűlésvezető intézménye...
(1) Landsdown, Gerison, Children and Democratic Decision

Making, United Nations Children's Fund publication

(2) Putnam, Robert D. Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. New York, NY, Simon & Schuster, 2000.
Robert David Putnam, born January 9, 1941